

К 792/Д 87

1200000868762

123

СТАНИСЛАВ СТРАТИЕВ

САКО ОТ ВЕЛУР

III премиера за сезона 1982—83
12 ноември от 19 ч.
в операта

К 492
282

постановка
СЛАВИ ШКАРОВ
заслужил артист

гост-художник
НЕЙКО НЕЙКОВ

музика
ЧАВДАР СЕЛВЕЛИЕВ

текст на песните
ДИМИТЪР КЕРЕЛЕЗОВ

хореография
СТОЯН ГЕОРГИЕВ

преставлението води
ДЕНКА ПОПИЛИЕВА

текста следи
РОЗА ЯЧЕВА

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА:

ИВАН АНТОНОВ	КОСЬО СТАНЕВ
ЧИНОВНИКЪТ	КЛИМЕНТ МИХАЙЛОВ
ЕВГЕНИ	ВЕНЦИСЛАВ ПЕТКОВ
ЖОРО	АЛЕКСАНДЪР МИТЕВ
ДЕРМЕНДЖИЕВА	ГАЛИНА МИЛАНОВА СВЕТЛА НИКОЛОВА
ВИСЯЩИЯТ	МИНКО МИНКОВ ТРАЙКО НАЧЕВ
СЪПРУГАТА	ДИАНА ДЕЯНОВА ЕЛЕНА АНДРЕЕВА
СИНЪТ	ХРИСТО ПАМУКОВ
ОТГОВОРНИК ПЪРВИ	ВЕСЕЛИН РАЛЕВ
ОТГОВОРНИК ВТОРИ	ГЕОРГИ РАДОМИРОВ
ЛЕКАРКАТА	ПЕТРАНА ХАЛАЧЕВА
ЛЕКАРЯТ	АНДРЕЙ МЕДНИКАРОВ
ДОМАКИНЯТА	СТЕФКА СТЕФАНОВА ЖИВКА ПЕНЕВА
56-ГОДИШНИЯТ	ТРАЙКО НАЧЕВ МИНКО МИНКОВ
СЕЛЯНИН ПЪРВИ	ВАСИЛ АНТОВ КОСТА ДИМОВ
СЕЛЯНИН ВТОРИ	ПЕТЪР КОСТОВ
БРЪСНАРЯТ и други	ЛЮБОМИР МИРЧЕВ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868762

4478.98

СТАНИСЛАВ СТРАТИЕВ

е едно от най-ярките имена в българската драматургия през последните години.

Роден на 9 септември 1941 г. в София, той завършва българска филология в Софийския университет „Климент Охридски“, като същевременно работи във вестниците „Народна младеж“ и „Стършел“.

Автор е на книгите: „Самотните вятърни мелници“, „Пътешествие без куфар“, „Дива патица между дърветата“, „Под робности от пейзажа“. Издал е и сборници със сатирични разкази: „Троянски кон“, „Пеещият кораб“, „Пейзаж с куче“. Написал е сценариите и на игралните и телевизионни филми „Пазачът на крепостта“, „Гардероб“, „Кратко слънце“, „Жи вотът, макар и кратък“ и др.

През последните пет-шест години пише предимно пиеси. Дебютира успешно с комедията „Римска баня“, а с втората си комедия-сатира „Сако от велур“ постига направо триумфален успех както на българска сцена, така и по сцените на много театри по целия свят. Третата му по ред пиеса „Рейс“ също получи широко признание. Станислав Стратиев написа пиеса за младите зрители под заглавие „Не падай духом“ (вариант за куклен театър — „Рагаца“).

Засл. арт. Слави Шкаров се среща с творчеството на драматурга Стратиев за втори път. Първата му постановка бе осъществена на полска сцена, в побратимения град Торун, в дружеския театър „Вилам Хожица“, заедно с художника Нейко Нейков. „САКО ОТ ВЕЛУР“ е първа работа на колектива на Русенския драматичен театър върху произведение на Станислав Стратиев.

СТРЪМЕН ПОЛЕТ

През последното десетилетие в съвременната българска драматургия и по-точно — в комедιοграфията ни настъпи истински „бум“, ярък разцвет, който обогати националната ни култура с редица блестящи завоевания. Разбира се този богат разцвет съвсем не се появи като самотно дърво сред пусто поле — той бе съпроводен от големите успехи на съвременния български театър, на литературата, изобразителното изкуство, музиката, киното, но трябва да изтъкнем, че всичките тези успехи бяха породени от априлското раздвижване, предизвикано от знаменателния Априлски пленум на ЦК на Българската комунистическа партия през 1956 година.

Българската драма и театър имат богати традиции в близкото и далечно минало на народа ни. Творчеството на най-големите български писатели представлява благодатна основа за развитие и проява на всички онези качества, от които се нуждае съвременната драматургия и сцената, за да бъде отразено новаторството на нашия сегашен съзидателен ден, възленията и прозренията на днешния човек, да се очертаят хоризонтите и висините на неговото утре.

Главна и най-стабилна платформа в това отношение е реалистичната традиция на българския театър. Тя е давала, дава и днес живителните сокове на драматургията, на режисурата и сценографията, на актьорското майсторство. Но без да скъсват с тази традиция, редица творци през последните години направиха опит да я доразвият и обогатят. Появиха се ред смели, дръзки експерименти, които отключиха неподозирани прати, постигнаха неочаквано редица резултати. Особено оригинални и крупни се оказаха завоеванията на нашата драматургия в областта на комедийно-сатиричното направление. Върху рохкавата черноземна пръст на познатата комедия на правите и характерите с присъщата ѝ заостреност към проявите на старото в нашето ново общество, внезапно избуяха къльовите на едно ново оценяване на околния свят с неговите проблеми и тежесния. Комедийното ветрило се разтвори, за да ни предостави багрилата на такива средства като иронията, сатирата, парадокса, гротеската и дори на абсурда.

Всичко това се фокусира отведнъж в драматургичния дебют на известния наш писател Йордан Радичков „Суматоха“, където мнозина бяха шокирани от изобилстващите игрословици, наддумвания и загадки, от особения светоглед на автора, в който пулсираха езически ритми, мъркаха се иреални фигури. Радичков постигна пълна концентрация на своите лични, своеобразни, непознати дотогава театрални възгледи в следващата си пиеса „Януари“, в която ни предложи една уплътнена образна метафора. Всред зимните преспи и алкохолните пари на малката селска кръчмица, в атмосферата на наситения с празници и народни вярвания „най-български месец“ януари, Радичков свободно смесваше реално с въображаемо, заместваше като в шахмата хора с животни, насищаше

въздуха с воя на вятъра и стоновете на зимата, с любопитните възклицания на хората и тяхното непреодолимо желание да отгатнат тайните на природата, за да я овладеят. В следващите си песни „Лазарица“ и „Опит за летене“ Радичков придаде още по-голяма тежест на философското съдържание, разгърна принципа на образната метафора до извънредно широки мащаби без граници във времето и пространството. Но винаги с подчертана любов към човека, към неговото право на свобода и самоизява.

Но като че ли още „Януари“ бе творбата, която взриви заострените представи за театър у мнозина, тя бе силна вода, която разруши бентовете на много остарели схващания. Защото скоро след нея сериозни, свои лични опити в областта на комедията направи немалък брой автори, между които трябва да посочим такива видни имена като Иван Радоев с „Човекоядката“, Георги Данаилов с „Несериозна комедия“, Недялко Йорданов с „Развод по български“, Кольо Георгиев с „Избор по вариантната система“ и други. Всеки от тях насочи усилията си в различна посока, подири и постигна различна интонация на смеха, позволи си различна гама на комедийно-сатиричното осмиване. Ако в „Човекоядката“ прави впечатление предпочитанието към гротеската и мрачния хумор, то в „Несериозна комедия“ доминира интелектуалната ирония, в „Развод по български“ напират достоверните зарисовки, а в „Избор по вариантната система“ — парадоксът.

В центъра на цялото това ценно явление, на това ново драматургично движение, застана един млад белегист — Станислав Стратиев, който още с първия си драматургичен дебют категорично зае първенстващо място. Неговата първа комедия бе озаглавена „Римска баня“ и направи веднага силно впечатление със смелото загребване в най-сгъстените пластове на съвременния духовен и материален живот. Стратиев откровенно посегна към най-острото от всички оръжия — абсурда. Той извади без колебание на показ несъвместимостите на слово и дело, невъзможността на частичния интерес и невероятното съвместителство на старо и ново. Тези свои търсения той доразви особено успешно във втората си творба — „САКО ОТ ВЕЛУР“, която може да бъде посочена днес вече като великолепен драматургично-комедийен образец. Образец на открояване, на гражданска доблест, на полезен сатиричен коэфинент, и не на последно място — на любов към обикновения човек. Защото тук отново виждаме героя на „Римска баня“ — Иван Антонов, макар и вече веднъж надвил стихията на изумяващата себичност и грубия практицизъм, но този път сблъскал с нечовешката същност на бюрократизма. Ние виждаме Антонов и неговите другари как дирят светла пролука в неизбродините дебри на книжния формализъм, в лабиринта от безлики чиновници, купички папки, картотеки и сейфове. Те търсят една проста истина в гигантската въртележка от непрекъснато трансформирани се учреждения, от невероятни формулировки, от абсурдни ситуации. И сам Иван Антонов удържа своя победа над този апокалипсис на формализма, като доразвива в публичен факт твърдението, че неговото велурено сако е овца. Да, той започва да „пасе“ своето сако в кварталната градина и да твърди, че това е неговата овца, за да заяви във финала на творбата, че едно велурено сако може да стане овца, но един човек — никога!...

Все си мисля, че този бърз и категоричен възход на Стратиев, това негово мощно изявяване в областта на драматургията и по-специално появата на „Сако от велур“ в значителна степен са обусловени от смелата пъртина на Радичков и неговия „Януари“. Намирам, че нашите мили нашенци от неизвестното северозападно село с техните кръстословници и удивление пред неведомата природа имат нещо сходно с Антонов и неговите приятели, занемели пред чудесата на бюрокрацията. Непреодолимите преспи и сковаващият мраз на снежния януари се скързват с непроницаемото бездушие на бумашината. Избитите вълци сеят същия страх, какъвто лъха и от мъртвото лице на градското чиновничество.

Обаче над всичко доминира възторгът на авторите от жизнената сила на обикновените хора, от последователната им, твърда героика от необикновеното превъзходство на техния дух над околната материална среда.

Третата и най-нова пиеса на Станислав Стратиев „Рейс“ (съзнателно пропускам четвъртата, посветена на малките зрители „Не падай духом!“), ни откри непознати страни от дарованието на своя автор. Тя про дължи на нов етап неговото развитие като комедиограф, защото го застава да види своите герои не само в парадоксалните измерения на една остро несъразмерна ситуация, но и да вникне в тяхната психология. „Рейс“ в никакъв случай не е отстъпление от завоюваното със „Сако от велур“ умение чрез един абсурд да се фокусира вниманието на публиката върху съществени явления. Но тук трябва да оценим новопровязената възможност на Стратиев да проследява измененията в развитието, в нюанси, в многобройните приливи и отливи, със степенуване. Защото в „Рейс“ той съумява да отдели лично от частно, общо от обществено, знае как да съпостави без да сблъска, може да разбере и въпреки това да осъди. Хората в рейса са вече лични индивидуалности, а не само отделили категории. По тази причина и хармоничният лад на новата пиеса е по-различен от предишните две. Тук сега смехът е по-малко, но е по-произващ. Гримасата не е толкова ведра, но пък философски — повече уплътнена.

Какво ще ни поднесе по-нататък Станислав Стратиев? Не знаем точно, но сме сигурни, че то непременно ще бъде оригинално, свежо, провокиращо и също така пречистващо. И то няма да е единично явление, защото все повече и повече стават надеждите на българската комедиография. Нашият широко популярен хумористично-сатиричен вестник „Стършел“ се намира вече години поред в значителен подем и става люлка на богато съзвездие нови таланти. Впрочем един от тях е и Стратиев, но след него се задават имена, които трябва да запомним — Йордан Попов, Румен Балабанов, Валентин Пламенов, защото несъмнено измежду тях ще дойде следващото попълнение. Нали вече атакуват театъра...

Така че ние се гордеем с днешния ден на българската комедия във всичките ѝ разновидности и сме убедени в успеха на утрешния!

ВАСИЛЕН ВАСЕВ

ЕДНА СУТРИН

СТАНИСЛАВ СТРАТИЕВ

Петров допи утринното си кафе, целуна жена си по челото и тръгна към вратата. Отиваше на работа.

При вратата той се спря, заопипва се по джобовете, провери и в джоба на шлифера . . .

— Какво търсиш? — попита го жена му.

— А бе мнението ми го няма — каза Петров, като продължаваше да бърка по джобовете си. — Къде ли съм го бутнал?

— Това там, в джоба ти, какво е? — посочи жена му.

— Това е носната ми кърпичка — каза Петров. — Къде съм го бутнал това мнение?

Той пребърка всички джобове, провери и в чантата, погледна на закачалката — нямаше го.

— Няма го — каза той. — Ти не знаеш ли къде е?

— Не съм го виждала — поклати глава жена му — не знам вече колко време . . . Я потърси, потърси пак.

Петров претърси отново всички джобове, но не намери нищо. Нямаше го.

— Чакай! — сбърчи чело жена му. — Последният път го взе миналата година, през януари, когато приемахте плана. Къде го сложи после?

— Не, не съм — каза Петров. — Не съм го вземал. Да не съм луд да ходя на обсъждане на плановете с мнение.

— Добре, де — рече Петрова, — тогава май беше с него за последен път, когато ви викаха в министерството, спомням си, че пак го търсеше . . .

— Нищо подобно — поклати глава Петров. — В министерството никой не ходи с мнение. Достатъчно е съгласие. Няма такава практика — да се ходи в министерството с мнение. Не със го пипал тогава.

— Ами къде е тогава? — каза жена му. — Не може да изчезне, тука някъде беше...

— Беше, беше, — рече Петров, — ама сега го няма.

— Ето ти работа — каза жена му. — Къде е това пусто мнение?

Тя се замисли, припомняше си къде беше ходил мъжът ѝ в последно време и дали го беше взимал със себе си...

— Слушай, каза тя. — Сетих се. Ти го взе, когато уволнявахте онзи, Симеонов, дето го беше подгонил генералният, за някакви реформи там, за някакви изказвания... Не си ли спомняш?

— Спомням си, — рече Петров. — Много добре си спомням, ама и тогава не е. Тогава се искаше да подкрепим решението, не се искаше мнение. Спомням си, но не е тогава.

Жена му отиде до гардероба и го отвори.

— Не е ли при членската ти книжка? — каза тя. — Нали го държеше при документите?

— Държах го, — съгласи се Петров. — Ама веднъж го извадих и къде го сложих после — не си спомням...

— Ами за какво ти е притрябвало толкова — каза Петрова, след като провери и при документите, и там го нямаше. — Какво се сети? Нали отиваш на работа. Ще кажеш, че си го забравил в къщи.

— Добре де, а ако съм го загубил? — рече Петров. — А?

— Много важно — отвърна жена му. — Не ти и трябва. По-добре даже.

— Ама не може все пак без мнение — каза Петров. — Ще ми го поискат някъде, ще се наложи. Има и такива случаи.

— Ами! — рече жена му. — Добре си живеем и така.

— Все пак, все пак — каза Петров. — Поне да знам къде е, не може така. Не е редно.

Жена му започна да рови отново из гардероба, запребърква дрехите...

— Ето го — каза тя. — В старото палто си го оставил, де то не си го обличал от две години...

— Да бе!... — сети се Петров. — Ходих някъде по-миналата зима и оттогава съм го забравил...

— Ами аз го давах на химическо чистене това палто — рече Петрова. — Я да видим дали не му е станало нещо на мяннето...

Тя погледна оттук-оттам, поиздуха го от праха и власинките и го подаде на мъжа си.

— Нищо му няма — каза Петрова. — Като ново е.

— Ами да — каза Петров. — Как няма да е ново, като е почти неупотребявано.

— Имаш късмет — каза жена му. — Тъкмо се каних да качвам палтото на тавана, не го носиш ти това палто.

— Ами имам си ново — каза Петров. — Кожух.

— И друг път го слагай на по-видно място — рече жена му. — В някоя кутия, или при документи. Или в спестовната книжка, там е най-сигурно, ти за нея внимава.

— Там ще го сложа — рече Петров. — Иначе пак ще има да го търсим...

Той сложи мяннето в портфейла си, целуна жена си по челото и излезе.

Главен художествен ръководител и директор
АТАНАС БОЯДЖИЕВ — театровед

Главен режисьор
СЛАВИ ШКАРОВ, заслужил артист

Завеждащ литературното бюро
ВАСИЛЕН ВАСЕВ — театровед

Режисьор
ДУШКО ДОБРЕВ

Художник-проектант
ВИОЛЕТА РАДКОВА

Художник по рекламата
ДИМИТЪР ГИЛЕВ

Технически сътрудници:

завеждащ постановъчната част — Петър Гузелски, художник-изпълнители — Христо Луканов и Иван Памуков, ръководител „Организация и реклама“ — Дора Ковачева, ръководители на художествено осветление — Георги Харалампиев и Димитър Ников, завеждащ звуково оформление — Цвятко Ячев, театър-майстори — Кънчо Начев и Минчо Рачев, тапицерско ателие — Йордан Петров, завеждащ театрален реквизит — Васил Сапунджиев, шивашко ателие — Мария Бурова и Маньо Манев, железарско ателие — Георги Петков, дърводелско ателие — Ангел Ганев, грим и перуки — Гинка Ангелова и Бисерка Любенова, завеждащи театрален гардероб — Христина Балинова и Мария Луканова.